

wheelchair fencing szermierka na wózkach (dyscyplina uprawiana przez osoby niepełnosprawne)
windsurfing windsurfing
wrestling zapasy

11.2 Extreme sports

BASE jumping skoki z dużych wysokości
bungee jumping skoki na linie z dużej wysokości
cave diving nurkowanie jaskiniowe
extreme skiing narciarstwo ekstremalne
free climbing wspinaczka górską bez zabezpieczenia
hang-gliding paralotniarstwo
skateboarding jazda na deskorolce
sky surfing surfowanie w przestrzeni
street luge szybka jazda po ulicy na specjalnych sankach
white water rafting spływ górski

11.3 People

archer łucznik
athlete sportowiec, lekkoatleta
boxer bokser
champion mistrz
coach trener
diver nurek
fencer szermierz
football player piłkarz
goalkeeper bramkarz
golfer gracz w golfa
gymnast gimnastyk
hurdler biegacz przez płotki
instructor instruktor
marathon runner maratończyk
pole-vaulter skoczek o tyczce
professional zawodowiec
referee sędzia sportowy
runner biegacz
runner-up zdobywca drugiego miejsca
skier narciarz
ski-jumper skoczek
spectator widz
sportsman, sportswoman sportowiec
sprinter sprinter
supporter, fan kibic
swimmer pływak
tenis player tenisista
umpire sędzia (w tenisie, krykiecie)
weightlifter ciężarowiec
windsurfer windsurfer

11.4 Places to do sports

(boxing) ring ring (bokserski)
course tor wyścigów konnych, pole golfowe
court kort (tenisowy, do squasha, badmintonowy)
bowling alley kręgielnia
field boisko, plac
gym, gymnasium sala gimnastyczna, siłownia
ice rink, skating rink lodowisko
pitch boisko (do piłki nożnej, rugby, hokeja)
ski slope stok narciarski
sports facilities urządzenia, obiekty sportowe
(swimming) pool basen
stadium stadion
track bieżnia, tor

11.5 Sports equipment

bat rakieta (do tenisa stołowego), kij (baseballowy)
bindings wiązania
(cycling) helmet kask (rowerowy)
dumbbell hantle
headband opaska na głowę
ice skates łyżwy
net siatka
(pilates / yoga) mat mata (do pilates / do yogi)
rollerblades łyżworolki
skateboard deskorolka
(skiing) goggles gogle (narciarskie)
(skiing) poles kijki (narciarskie)
snowboard deska snowboardowa
stepper stepper
stick kij (hokejowy)
(swimming) cap czepek
(swimming) costume kostium (kąpielowy)
(swimming) trunks kąpielówki

tennis racket rakieta do tenisa
tracksuit dres

11.6 Competitive sports

achieve one's dreams zrealizować marzenia
agility gibkość, giętkość
amateur sportsman / sportswoman amator, amatorka
be held, take place odbywać się
be under pressure być pod presją
beat pokonać
~ (a team) four nil (jakąś drużynę) cztery do zera
~ one's oponent przeciwnika
compete with sb współzawodniczyć z kimś
competition konkurencja, zawody
competitive sports sporty oparte na współzawodnictwie
competitor zawodnik
confidence pewność siebie
courage odwaga
defeat pokonywać
determination determinacja
doping doping
draw remis
draw with sb zremisować z kimś
drug tests testy antydopingowe
give an extraordinary performance bardzo dobrze się spisać
go on a special diet być na specjalnej diecie
good-humour dobry nastrój
lose przegrać
match at home mecz na własnym boisku
medal medal
gold ~ złoty
silver ~ srebrny
bronze ~ brązowy
obtain good results osiągać dobre wyniki
play a game of (tennis) zagrać partię (w tenisa)
psychological approach podejście psychologiczne
race wyścig, bieg
record rekord
break a ~ pobić
set a ~ ustanowić
qualify for sth zakwalifikować się do czegoś
score wynik
score zdobyć
~ a goal bramkę
~ a point punkt
self-discipline samodyscyplina
strength siła
succeed in sth odnieść w czymś sukces
take part in sth brać w czymś udział
tournament turniej
train trenować
turn professional przejść na zawodowstwo
venue miejsce (np. zawodów)
victory zwycięstwo
win wygrać
~ by three goals to one trzy do jednego
~ a game grę
~ a match mecz

11.7 Sporting events

championships mistrzostwa
Grand Slam Wielki Szlem (w tenisie)
Paralympic Games Paraolimpiada
Ryder Cup Tournament turniej golfowy
sporting event wydarzenie sportowe
Summer Olympics letnie igrzyska olimpijskie
Super Bowl mecz o mistrzostwo w futbolu amerykańskim
Winter Olympics zimowe igrzyska olimpijskie
World Championship mistrzostwa świata
World Cup Puchar Świata
World Series mistrzostwa baseballowe

12 NAUKA I TECHNIKA

12.1 Science

analysis, pl. analyses analiza, analizy
analyze results analizować wyniki
area of research dziedzina badawcza

(chemical / mathematical) formula wzór (chemiczny / matematyczny)
conduct / carry out experiments przeprowadzać eksperymenty
definition definicja
develop a theory rozwinąć teorię
do research into sth przeprowadzić badania dotyczące czegoś
element pierwiastek
energy energia
evidence dowód
find out about sth dowiadywać się o czymś
findings wnioski, wyniki
formulate sformułować
gravity przyciąganie ziemskie
hypothesis, pl. hypotheses hipoteza, hipotezy
indicate wskazywać
investigate badać
interpret data interpretować dane
laws of motion zasady dynamiki
observe (an object / an activity) obserwować (przedmiot / działanie)
oxygen tlen
prove sth by experiments dowieść czegoś drogą eksperymentalną
(research) laboratory / institute laboratorium (badawcze) / instytut (badawczy)
researcher badacz, naukowiec
results wyniki
sample próbka, przykład
(scientific) theory teoria (naukowa)
show wykazywać
study of sth, survey of sth badanie czegoś
study the universe badać wszechświat
suggest sugerować
test tube probówka

12.2 Areas of science and scientists

anthropology, anthropologist antropologia, antropolog
archaeology, archaeologist archeologia, archeolog
astrology, astrologist astrologia, astrolog
astrophysics, astrophysicist astrofizyka, astrofizyk
biology, biologist biologia, biolog
biotechnology, biotechnologist biotechnologia, biotechnolog
chemistry, chemist chemia, chemik
computer science informatyka
economics, economist ekonomia, ekonomista
engineering, engineer inżynieria, inżynier
genetics, geneticist genetyka, genetyk
geology, geologist geologia, geolog
information processing przetwarzanie informacji
linguistics, linguist lingwistyka, lingwista
mathematics, maths, mathematician matematyka, matematyk
physics, physicist fizyka, fizyk
political science politologia
psychology, psychologist psychologia, psycholog
robotics, roboticist robotyka, robotyk

12.3 Information and communication technology

anti-virus protection zabezpieczenie antywirusowe
be offline być odłączonym od sieci
be online być podłączonym do sieci
broadband stałe łącze
bug wirus, błąd
click on the link kliknąć link
(computer) programme (US program) program (komputerowy)
cursor kursor
database baza danych
download (information / a file) onto your computer ściągać (informację / plik) na swój komputer
(free) software (darmowe) oprogramowanie
google (a word / a phrase) wyszukiwać w przeglądarce (słowo / wyrażenie)
hack into sb's computer włamywać się do czyjś komputera
hard disk twardy dysk
insert a CD-ROM włożyć płytę CD-ROM
keyboard klawiatura
log off wylogować się
log on zalogować się

make a computer printout zrobić wydruk komputerowy
monitor monitor
mouse myszka
PC (personal computer) komputer osobisty
printer drukarka
save work onto a memory stick zachować pracę na nośniku pamięci USB
search the internet przeglądać internet
social networking site serwisy społecznościowe
surf the internet / the net surfować w internecie / sieci
upload videos from your computer załadować plik wideo z komputera
use a search engine korzystać z wyszukiwarki internetowej

12.4 Inventions and discoveries

constructor, construction konstruktor, konstrukcja
construct a machine skonstruować maszynę
discoverer, discovery odkrywca, odkrycie
discover a cure for sth odkryć lekarstwo na coś
design plans of (a machine / a device) sporządzić projekt (maszyny / urządzenia)
experiment eksperyment
do / perform an ~ wykonać
~ on na czymś
~ with z czymś
find inspiration for sth znaleźć inspirację do czegoś
inspire zainspirować
inventor, invention wynalazca, wynalazek
invent a machine wynaleźć jakieś urządzenie
patent patent
patent a product opatentować produkt

12.5 Machines and gadgets

aerial antena
application icon ikona aplikacji
battery bateria, akumulator
charge a ~ naładować
brand new nowiułki
break down zepsuć się
charger ładowarka
change gear zmieniać bieg
connect the wire podłączyć kabel
crash awaria, zepsuć się
cough krztusić się (o silniku)
cover obudowa (np. komórkę)
device urządzenie
electrical ~ elektryczne
high-tech ~ technologicznie zaawansowane
portable ~ przenośne
digital camera aparat cyfrowy
Discman przenośny odtwarzacz CD
domestic appliance urządzenie domowe
DVD odtwarzacz DVD
electricity supply źródło prądu
flash lampa błyskowa
go dead przerwać się (o połączeniu)
go flat wyczerpać się (o baterii)
(handy / latest) gadget (przydatny / najnowszy) gadżet
headset zestaw głośnomówiący
LCD screen wyświetlacz LCD
mechanical hands mechaniczne wskazówki (zegara)
mobile phone telefon komórkowy
MP4 player odtwarzacz MP4
(neck) strap pasek (na szyję)
(next / last) button przycisk („następny” / „ostatni”)
out of order zepsuty (np. o windzie)
read the manual przeczytać instrukcję obsługi
play button przycisk „start”
plug wtyczka
plug sth in włączyć coś do kontaktu
press the button wcisnąć przycisk
put in batteries wkładać baterie
put on the headphones włożyć słuchawki
second-hand używany
SIM card karta SIM
socket kontakt, gniazdko
solar-powered zasilany bateriami słonecznymi
start up the engine uruchamiać silnik
touch screen ekran dotykowy

zoom lens obiektyw
switch on, turn on włączyć
switch off, turn off wyłączyć

13 ŚWIAT PRZYRODY

13.1 Environmental problems and solutions

acid rain kwaśny deszcz
(air / water) pollution zanieczyszczenie (powietrza / wody)
bio foods żywność ekologiczna
biodegradable products produkty ulegające biodegradacji
bottle bank kontener na zużyte butelki
car exhaust fumes spaliny samochodowe
carbon dioxide dwutlenek węgla
damage the environment niszczyć środowisko
deforestation wycinanie lasów
destroy natural habitat niszczyć naturalne środowisko życia (zwierząt)
die out, become extinct wyginąć
disposable products produkty jednorazowego użytku
dispose of waste pozbywać się odpadów
eco-friendly, environment-friendly przyjazny dla środowiska
ecological ekologiczny
energy-saving light-bulb energooszczędna żarówka
extinction of endangered species wymieranie zagrożonych gatunków
e-waste (electronic waste) zużyty sprzęt elektroniczny
rubbish heap wysypisko śmieci
global warming globalne ocieplenie
greenhouse effect efekt cieplarniany
melting glacier topniejący lodowiec
oil spill wyciek ropy naftowej
organic fruit / vegetables naturalne, uprawiane bez użycia nawozów owoce / warzywa
ozone layer warstwa ozonowa
pesticides pestycydy, środki owadobójcze
protect the environment chronić środowisko naturalne
pollute the environment zanieczyszczać środowisko
recycle, recycling utylizować, utylizacja
recycled paper papier makulaturowy
returnable bottles butelki zwrotne
reuse ponownie wykorzystywać
rubbish heap wysypisko śmieci
save energy oszczędzać energię
scarcity of fresh water niedobór wody pitnej
solar energy energia słoneczna
sort out rubbish segregować śmieci
traffic congestion zagęszczenie ruchu ulicznego
unleaded petrol benzyna bezołowiowa

13.2 Space

alien, extraterrestrial istota pozaziemska
asteroid asteroida
astronaut astronauta
comet kometa
earth ziemia
land on the moon wylądować na księżycu
launch into space wyrzucić w kosmos
meteor, meteorite meteor, meteoryt
moon księżyc
orbit orbita
(outer) space przestrzeń kosmiczna
planet planeta
rocket rakieta
satellite satelita
shooting star spadająca gwiazda
space shuttle prom kosmiczny
space station stacja kosmiczna
spaceship, spacecraft statek kosmiczny
(the) solar system system słoneczny
(the) universe wszechświat
UFO (unidentified flying object) niezidentyfikowany obiekt latający
voyage podróż kosmiczna

13.3 The Weather

above / below zero powyżej / poniżej zera
black ice gołoleźdź
(blue / clear) sky (bezczmurne) niebo
clear up przejaśniać się
climate klimat
cool ~ chłodny
dry ~ suchy
harsh ~ ostry
mild ~ łagodny
moderate ~ umiarkowany
cloudy pochmurny
degrees centigrade (Celsius), Fahrenheit stopnie Celsjusza, Fahrenheita
Indian summer babie lato
meteorology, meteorologist meteorologia, meteorolog
overcast zachmurzony (o niebie)
pressure ciśnienie
temperature temperatura
thermometer termometr
weather pogoda
gorgeous ~ cudowna
lovely ~ piękna
terrible / horrible ~ okropna
weather forecast prognoza pogody
weather map mapa pogody
weather presenter prezenter pogody

seasons of the year

autumn (US fall) jesień
spring wiosna
summer lato
winter zima

Cold weather

cool chłodny
it's jest
~ chilly zimno
~ freezing cold mroźno
~ slippery ślisko

it's snowy pada śnieg
freeze zamarzać
frost, frosty mróz, mroźny
ice, icy lód, lodowaty
sweet deszcz ze śniegiem

Warm / Hot weather

It's jest
~ close duszno
~ boiling hot bardzo gorąco
~ sunny słonecznie
~ warm ciepło

heatwave fala upałów
humid, humidity wilgotny, wilgotność

Wet weather

be soaked, be soaking wet być przemoczonym
breeze bryza, łagodny wiatr
downpour ulewa
drizzle mżawka
fog, foggy mgła, mgliście

(heavy / light) rain (duży / mały) deszcz
it's rainy pada deszcz
mist, misty mgiełka, mgliście
puddle kałuża
raindrop kropla deszczu
rainfall opady deszczu
shower przelotny deszcz
wet mokry

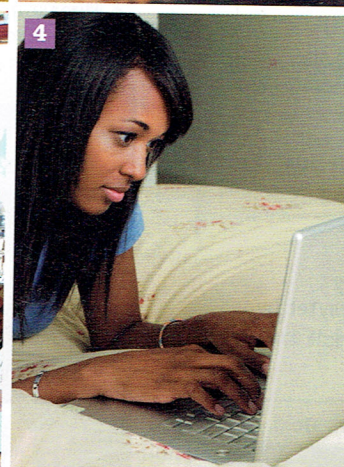
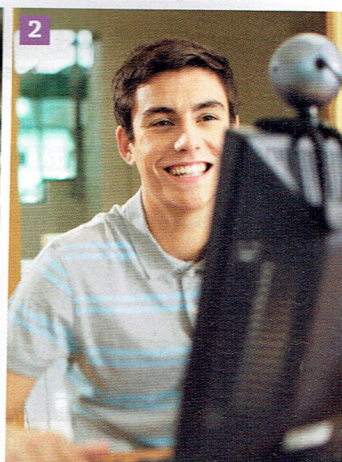
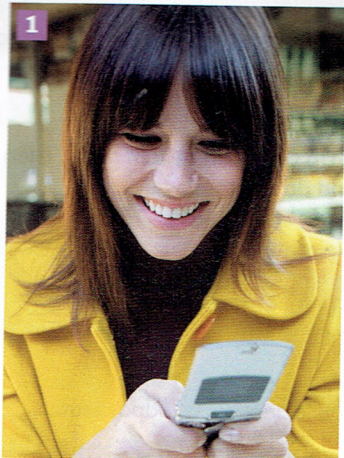
Wind

blizzard zamieć
blow wiać
gale huragan
hail grad
lightning błyskawica
still bezwietrzny
thunder grzmot
thunderstorm burza z piorunami
windy wietrzny

13.4 Natural disasters

ash popiół
avalanche lawina
be trapped under the rubble być uwięzionym pod gruzami
collapse zaważyć się (o budynku)
drought susza
earthquake trzęsienie ziemi

1 Work in pairs. Look at the photos and identify the different forms of communication. Then discuss the questions.

- 1 Which of these forms of communication do you use?
- 2 Who do you use them to communicate with?
- 3 What are the advantages and disadvantages of each?

VOCABULARY

Information and communication technology

2 Complete phrases 1–12 with words in the box.

download visit hack log (x2) use upload save make
click google search

- 1 _____ videos from your computer
- 2 _____ on
- 3 _____ on the link
- 4 _____ into someone's computer
- 5 _____ a word or phrase
- 6 _____ websites
- 7 _____ the internet
- 8 _____ a search engine
- 9 _____ information onto your computer
- 10 _____ a computer printout
- 11 _____ work onto a memory stick
- 12 _____ off

3 In pairs, discuss the questions.

- 1 Have you ever been a member of a social networking site?
- 2 Have you ever downloaded free software onto your computer?
- 3 Has your computer ever been hacked into?
- 4 What antivirus protection do you use? How effective is it?

EXAM TRAINING

Zadanie wielokrotnego wyboru

Wskazówki

- Pamiętaj, że zadanie to może zawierać pytania ogólne wymagające określenia intencji autora, rodzaju lub źródła tekstu.
- Zanim zaznaczysz jedną z odpowiedzi, zwróć więc uwagę na tytuł, nagłówki oraz styl, w jakim tekst został napisany.

4 Read the exam tip. Then read the text quickly and answer the questions.

- 1 What kind of text is this: fiction or non-fiction?
- 2 What kind of style does it use: chatty or more formal?
- 3 What does it most resemble: an article or a report?

The World Wide Web: Interesting Facts

1 When did the World Wide Web become popular?

The World Wide Web, commonly known as the Web, was launched in 1990. It was invented by English engineer and computer scientist Tim Berners-Lee, and Belgian computer scientist Robert Cailliau. It's an interesting fact that while it took nearly four years before radio became really popular and over ten years for TV to be widely accepted, the Web took off almost immediately and its popularity is rising. The tide of the technology revolution shows no indication of turning and the internet is cheap, fast and widely accessible.

Who invented Google?

The search engine Google was originally developed in 1997 by two computer scientists: American-born Larry Page and Russian-American Sergey Brin. Their aim was to provide a more efficient way to search for information among the increasing number of pages on the Web. Today Google is one of several search engines, but it is the most commonly used, receiving millions of questions every day. Page and Brin are billionaires thanks to Google and have earned the nickname of the Google Guys.

5 Read the text again and choose the correct answer A, B, C or D.

- 1 What does the writer say about the popularity of the Web?
 - A It became popular more quickly than TV and radio.
 - B It took many years before people began to use it.
 - C It's less popular than radio.
 - D More people use the internet than watch TV today.
- 2 What does the writer say about Google?
 - A It is the only search engine today.
 - B It is less efficient than it used to be.
 - C It was invented by more than one person.
 - D It is being used by fewer and fewer people.
- 3 Where do you think you are most likely to find this text?
 - A In a science fiction novel.
 - B In an encyclopaedia.
 - C In a popular science magazine.
 - D In a dictionary.

1 Describe the photo. What do you think these inventions are?

VOCABULARY

Inventions and discoveries

2 Match the verbs in the box with the words in bold to make collocations.

invent patent do (x2) discover design
find construct

- 1 _____ a **product** so that you have exclusive rights
- 2 _____ **inspiration** for a new idea
- 3 _____ or draw **plans** for a machine or a device
- 4 _____ a **cure** for something
- 5 _____ a **machine** that's never been thought of before
- 6 _____ **research** into something
- 7 _____ **an experiment**
- 8 _____ or build a **machine**

3 Complete the chart.

1	invent	inventor	
2		-	patent
3	inspire	-	
4	discover		discovery
5		constructor	construction

4 Complete gaps 1–8 with words from exercise 3. Use the verbs in the correct form. You can use some words more than once.

The mechanical alarm clock was an ¹ _____ created by American clock maker Levi Hutchins in 1787. Hutchins had trouble getting up in the morning. Eventually, he ² _____ a device by removing the mechanism from one of his clocks and placing it into a box with a bell. Hutchins wasn't interested in selling the idea and the clock only ever went off at four. It was French ³ _____ Antoine Redier who first ⁴ _____ the product in 1847.

Archimedes found ⁵ _____ in the bath and made an amazing ⁶ _____. He noticed that the level of the water in the tub rose when he got in and realized this was the effect of density. It's said he yelled 'Eureka' and ran down the street naked!

William Frisbie was an American pie maker from Connecticut. In the 1870s, he made his pies in circular tin pans and they were very popular. Students especially enjoyed eating them, but they also ⁷ _____ that they could throw the empty pie pans around and have a lot of fun. The pans were the ⁸ _____ for a new toy – the Frisbee.

VOCABULARY

Machines and gadgets

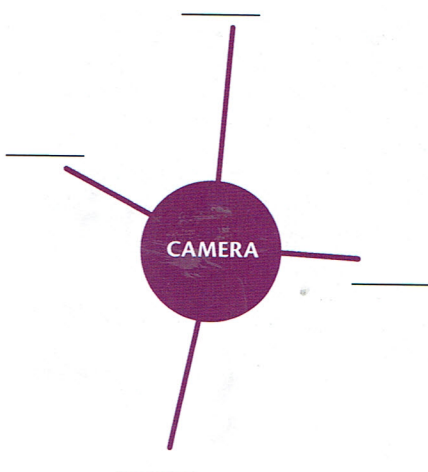
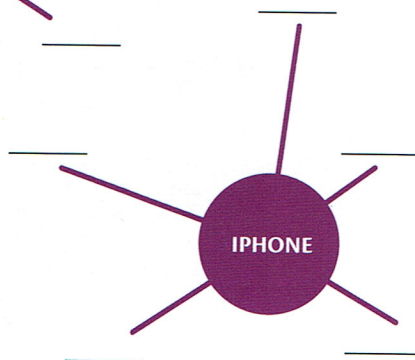
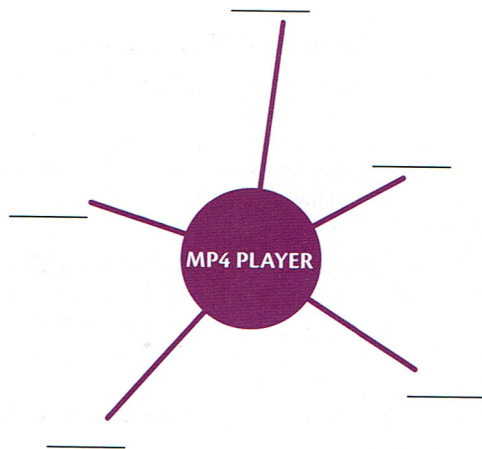
1 Look at the photos. Have you used any of these devices in the last week?

What's your favourite gadget? Why? Tell your partner.

2 Match the words in the box with the gadgets. One word can be used with all the gadgets.

play button neck strap headset battery flash application icon
touch screen SIM card previous / next button zoom lens
headphones LCD screen

Can you add more words for each gadget?

3 Complete the sentences with words from exercise 2.

- When you drive, you shouldn't use your mobile unless you have a _____.
- Tap any _____ on the touch screen to open it.
- To record your voice, enter the main menu and press the _____ to start recording.
- 'Lost! Digital camera with dark brown leather _____. Reward £10.'
- In low light conditions, it's a good idea to use the _____.
- You can't listen to recorded files on your MP4 player without _____ - you won't hear anything.

4 Use the verbs in the box in the correct form to complete sentences 1-4.

break down out of order
go flat cough

- The battery in my phone _____. I'll have to charge it.
- 'Lift _____. Please use the stairs.'
- My car _____ so I can't give you a lift. You'll have to take the bus.
- I'm worried about my car. The engine keeps _____ when I change gear.